

Dosarul nr. 2r-441/2022
2-21093573-01-2r-29082022

prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud: N. Lupașcu)
instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud: M. Guzun, V. Sîrbu, V. Buhnaci)

DECIZIE

16 noiembrie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței,
judecătorul
judecătorii

Svetlana Filincova
Victor Burduh
Galina Stratulat

examinând recursul declarat de Ghenadie Bușev și Irina Bușeva,
în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Ghenadie Bușev și Irina Bușeva împotriva Băncii Comerciale „Moldindconbank” Societate pe Acțiuni și notarul Valeria Raciula cu privire la recunoașterea nulității contractelor de ipotecă, anularea înscrisurilor în Registrul bunurilor imobile despre interdicțiile aplicate și recunoașterea lipsei datoriei,
împotriva încheierii din 13 iulie 2022 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă :

La 21 iunie 2021, Ghenadie Bușev și Irina Bușeva au depus cerere de chemare în judecată împotriva BC „Moldindconbank” SA și notarul Valeria Raciula cu privire la recunoașterea nulității contractelor de ipotecă, anularea înscrisurilor în Registrul bunurilor imobile.

La 30 noiembrie 2021, BC „Moldindconbank” SA a depus o cerere privind ridicarea excepției de tardivitate, solicitând respingerea ca tardivă a acțiunii intentate la cererea de chemare în judecată depusă de Ghenadie Bușev și Irina Bușeva împotriva BC „Moldindconbank” SA și notarul Valeria Raciula cu privire la recunoașterea nulității contractelor de ipotecă nr. 1126 din 06 martie 2018, nr. 1127 din 06 martie 2018, nr. 1128 din 06 martie 2018 cu aplicarea efectelor nulității actelor juridice, anularea înscrisurilor în Registrul bunurilor imobile despre interdicțiile aplicate pe bunurile imobile.

La 24 ianuarie 2022, Ghenadie Bușev și Irina Bușeva au depus cerere privind completarea temeiului acțiunii cu mărirea cuantumului pretențiilor, solicitând: recunoașterea nulității Contractelor de credit nr. 35/2018 din 06 martie 2018 și nr. 36/2018 din 06 martie 2018 cu aplicarea efectelor nulității actelor juridice; recunoașterea nulității Contractelor de ipotecă nr. 1126 din 06 martie 2018, nr. 1127 din 06 martie 2018, nr. 1128 din 06 martie 2018 cu aplicarea efectelor nulității actului juridic, precum și recunoașterea lipsei datoriei lui Ghenadie Bușev și Irina

Bușeva față de BC „Moldindconbank” SA în legătură cu Contractele de credit nr. 35/2018 din 06 martie 2018 și nr. 36/2018 din 06 martie 2018.

Prin hotărârea din 26 ianuarie 2022 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru s-a respins excepția de tardivitate depusă de BC „Moldindconbank” SA. S-a respins ca neîntemeiată cererea de chemare în judecată depusă de Ghenadie Bușev și Irina Bușeva împotriva BC „Moldindconbank” SA și notarul Valeria Raciula cu privire la recunoașterea nulității contractelor de ipotecă nr. 1126 din 06 martie 2018, nr. 1127 din 06 martie 2018, nr. 1128 din 06 martie 2018 cu aplicarea efectelor nulității actelor juridice, anularea înscrisurilor în Registrul bunurilor imobile despre interdicțiile aplicate pe bunurile imobile, nulitatea contractelor de credit nr. 35/2018 din 06 martie 2018 și nr. 36/2018 din 06 martie 2018 cu aplicarea efectelor nulității actelor juridice, precum și recunoașterea lipsei datoriei.

La 28 ianuarie 2022, Ghenadie Bușev și Irina Bușeva au declarat apel nemotivat împotriva hotărârii instanței de fond, solicitând casarea acesteia.

Prin încheierea din 15 aprilie 2022 a Curții de Apel Chișinău nu s-a dat curs cererii de apel depuse de Ghenadie Bușev și Irina Bușeva, împotriva hotărârii din 26 ianuarie 2022 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru și s-a comunicat apelanților că necesită să prezinte apelul motivat și dovada de plată a taxei de stat la depunerea cererii de apel în mărime de 18 750 de lei, acordându-le pentru aceasta un termen de 10 zile din momentul primirii copieii de pe încheierea în cauză pentru înlăturarea neajunsurilor. S-a explicat apelanților că, în caz contrar cererea de apel nu va fi considerată depusă și va fi restituită conform art. 369 alin. (1) Cod de procedură civilă.

La 16 mai 2022, Ghenadie Bușev va depus o cerere prin care a indicat că, conducându-se de art. 60 alin. (2) Cod de procedură civilă, este nevoit să renunțe la acțiune din cauza imposibilității achitării taxei de stat.

La 16 mai 2022, în interiorul termenului acordat de instanță, Irina Bușeva a prezentat apelul motivat, solicitând anularea parțială a contractelor de ipotecă nr. 1126, 1127 și 1128 din 06 martie 2018, totodată, apelanta a solicitat scutirea de la plata taxei de stat, indicând în acest sens asupra prevederilor art. 85 alin. (1) Cod de procedură civilă, unde se menționează că de taxa de stat pentru judecarea cauzelor civile se scutesc reclamanții în acțiunile de protecție a drepturilor consumatorilor.

Prin încheierea din 23 mai 2021 a Curții de Apel Chișinău s-a respins cererea cu privire la scutirea de la plata taxei de stat depusă de Irina Bușeva, ca fiind neîntemeiată și nu s-a dat curs cererii de apel depuse de apelanta Irina Bușeva împotriva hotărârii din 26 ianuarie 2022 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru. S-a comunicat apelantei Irina Bușeva că necesită să prezinte dovada de plată a taxei de stat la depunerea cererii de apel în mărime de 11 786,80 de lei (conform cerințelor invocate și concretizate în cererea de apel depusă la data de 16 mai 2022), acordându-i pentru aceasta un termen suplimentar de 7 zile din momentul primirii copieii de pe încheierea în cauză pentru înlăturarea neajunsurilor. S-a explicat apelantei Irina Bușeva că, în caz contrar cererea de apel nu va fi considerată depusă și va fi restituită conform art. 369 alin. (1) Cod de procedură civilă.

Prin încheierea din 13 iulie 2022 a Curții de Apel Chișinău s-a restituit apelul declarat de apelanta Irina Bușeva, împotriva hotărârii din 26 ianuarie 2022 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, din motivul neînlăturării, în interiorul termenului acordat de instanță, a neajunsurilor indicate în încheierea din 23 mai 2022 a Curții de Apel Chișinău.

La 05 august 2022, Ghenadie Bușev și Irina Bușeva au declarat recurs, împotriva încheierii din 13 iulie 2022 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea acesteia.

În motivarea recursului a invocat că consideră încheierea instanței de apel pasibilă casării, deoarece instanța nu a ținut cont de argumentele expuse în cererea de apel, mai mult neîntemeiat a respins cererea de scutire de la plata taxei de stat la depunerea apelului.

În conformitate cu art. 425 Cod de procedură civilă, termenul de declarare a recursului împotriva încheierii este de 15 zile de la comunicarea încheierii.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat încheierea contestată la 13 iulie 2022 și a expediat participanților la proces copia încheierii prin scrisoarea de însoțire nr. 6189 (f.d. 177), or, la actele cauzei nu se regăsește dovada de recepționare a acesteia de către recurenți, astfel, recursul declarat la 05 august 2022, este în termen.

În conformitate cu art. 426 alin. (3) Cod de procedură civilă, recursul împotriva încheierii se examinează în termen de 2 luni într-un complet din 3 judecători, pe baza dosarului și a materialelor anexate la recurs, fără examinarea admisibilității și fără participarea părților.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră recursul neîntemeiat și care urmează a fi respins cu menținerea încheierii instanței de apel din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 427, lit. a) Cod de procedură civilă, instanța de recurs, după ce examinează recursul împotriva încheierii, este în drept să respingă recursul și să mențină încheierea.

Materialele cauzei atestă că la 28 ianuarie 2022, Ghenadie Bușev și Irina Bușeva au declarat apel nemotivat împotriva hotărârii instanței de fond, solicitând casarea acesteia.

Prin încheierea din 15 aprilie 2022 a Curții de Apel Chișinău nu s-a dat curs cererii de apel depuse de Ghenadie Bușev și Irina Bușeva, împotriva hotărârii din 26 ianuarie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru și s-a comunicat apelanților că necesită să prezinte apelul motivat și dovada de plată a taxei de stat la depunerea cererii de apel în mărime de 18 750 de lei, acordându-le pentru aceasta un termen de 10 zile din momentul primirii copiei de pe încheierea în cauză pentru înlăturarea neajunsurilor. S-a explicat apelanților că, în caz contrar cererea de apel nu va fi considerată depusă și va fi restituită conform art. 369 alin. (1) Cod de procedură civilă.

La 16 mai 2022, Ghenadie Bușev va depus o cerere prin care a indicat că, conducându-se de art. 60 alin. (2) Cod de procedură civilă, este nevoit să renunțe la acțiune din cauza imposibilității achitării taxei de stat.

La 16 mai 2022, în interiorul termenului acordat de instanță, Irina Bușeva a prezentat apelul motivat, solicitând anularea parțială a contractelor de ipotecă nr. 1126, 1127 și 1128 din 06 martie 2018, totodată, apelanta a solicitat scutirea de la plata taxei de stat, indicând în acest sens asupra prevederilor art. 85 alin. (1) Cod de procedură civilă, unde se menționează că de taxa de stat pentru judecarea cauzelor civile se scutesc reclamantii în acțiunile de protecție a drepturilor consumatorilor.

Prin încheierea din 23 mai 2021 a Curții de Apel Chișinău s-a respins cererea cu privire la scutirea de la plata taxei de stat depusă de Irina Bușeva, ca fiind neîntemeiată și nu s-a dat curs cererii de apel depuse de apelanta Irina Bușeva

împotriva hotărârii din 26 ianuarie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru. S-a comunicat apelantei Irina Bușeva că necesită să prezinte dovada de plată a taxei de stat la depunerea cererii de apel în mărime de 11 786,80 de lei (conform cerințelor invocate și concretizate în cererea de apel depusă la data de 16 mai 2022), acordându-i pentru aceasta un termen suplimentar de 7 zile din momentul primirii copiei de pe încheierea în cauză pentru înlăturarea neajunsurilor. S-a explicat apelantei Irina Bușeva că, în caz contrar cererea de apel nu va fi considerată depusă și va fi restituită conform art. 369 alin. (1) Cod de procedură civilă.

Încheierea din 23 mai 2022 a Curții de apel Chișinău a fost expediată în adresa apelantei Irina Bușeva prin intermediul serviciului poștal, fiind recepționată de acesta la data de 21 iunie 2022, astfel termenul limită de înlăturare a neajunsurilor a fost data de 28 iunie 2022, inclusiv.

Or, urmare a neîndeplinirii indicațiilor instanței de apel expuse în încheierea din 23 mai 2022, prin încheierea din 13 iulie 2022 a Curții de Apel Chișinău s-a restituit apelul declarat de apelanta Irina Bușeva, împotriva hotărârii din 26 ianuarie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din motivul neînlăturării, în interiorul termenului acordat de instanță, a neajunsurilor indicate în încheierea din 23 mai 2022 a Curții de Apel Chișinău.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că încheierea recurată a fost adoptată în conformitate cu normele de drept procedural care reglementau acțiunile instanței la acea fază a procesului.

În susținerea acestei concluzii urmează a reține și prevederile art. 368, alin. (1) Cod de procedură civilă, care statuează că dacă cererea de apel nu întrunește condițiile prevăzute la art. 364 și 365 și dacă cererea este depusă fără plata taxei de stat, instanța de apel, în termen de 10 zile de la repartizarea dosarului, dispune printr-o încheiere, fără înștiințarea participanților la proces, să nu se dea curs cererii, acordând apelantului un termen pentru lichidarea neajunsurilor.

Pornind de la prevederile normelor de drept menționate, Colegiul conchide că instanța de apel corect nu a dat curs cererii de apel și ulterior a restituit cererea de apel, în cazul în care apelanta nu s-a conformat dispozițiilor din încheierea prin care nu s-a dat curs cererii de apel, și nu a prezentat dovada de achitare a taxei de stat.

În conformitate cu art. 110 Cod de procedură civilă, termen de procedură este intervalul, stabilit de lege sau de judecată (judecător), în interiorul căruia instanța (judecătorul), participanții la proces și alte persoane legate de activitatea instanței trebuie să îndeplinească anumite acte de procedură ori să încheie un ansamblu de acte.

În sensul art. 111 alin. (1) Cod de procedură civilă, actele de procedură se efectuează în termenul prevăzut de lege. În cazul în care nu este stabilit prin lege, termenul de procedură se fixează de către instanța judecătorească.

Art. 112 alin. (4) din Codul de procedură civilă, statuează că dacă actul de procedură trebuie efectuat nemijlocit în instanța judecătorească ori în o altă organizație, termenul se consideră expirat la ora care încheie programul lor sau la care încetează operațiunile respective.

Întru interpretarea normelor precitate este cert că în cazul în care instanța de judecată a stabilit data și ora până la care trebuie efectuată acțiunea (operațiunea) procesuală, partea care trebuie să o execute are obligația de a îndeplini acțiunea (operațiunea) respectivă până la data și ora indicată în actul de dispoziție judecătoresc. Termenul imperativ stabilit de către instanța de judecată (judecător)

este unul obligatoriu și peremptoriu, aceluși prevăzut de lege. Mai mult ca atât, în cazul în care actul de procedură trebuie efectuat nemijlocit în instanța judecătorească ori într-o altă organizație, termenul se consideră expirat la ora la care se încheie programul lor sau la care încetează operațiunile respective.

Astfel, la caz, instanța de apel just a remarcat faptul că termenul acordat pentru înlăturarea neajunsurilor, care au servit temei pentru a nu da curs cererii de apel, este unul imperativ, corespunzător, corect a conchis că omisiunea respectivă este imputabilă apelantei, lipsa diligenței devenind culpabilă și opozabilă acesteia.

De altfel, în temeiul art. 113 Cod de procedură civilă, dreptul de a efectua actul de procedură încetează odată cu expirarea termenului prevăzut de lege ori stabilit de instanța de judecată. Nerespectarea termenului atrage după sine decăderea din dreptul de a efectua actul de procedură, dacă legea nu prevede altfel.

În acest context, instanța de apel corect a învederat că apelanta cunoscând că a depus cerere de apel împotriva hotărârii primei instanțe, fără a fi întrunite condițiile stabilite de lege la depunerea acesteia, avea obligația de a întreprinde toate măsurile necesare, după cum sugerează și jurisprudența CEDO (Van Harn versus Germany, nr.7557/03 din 11.09.2007) de a-și proteja drepturile sale de acces la instanță și de a îndeplini cerințele legale, fapt ignorat de apelant.

În conformitate cu art. 56 alin. (3) Cod de procedură civilă, participanții la proces sunt obligați să se folosească cu bună-credință de drepturile lor procedurale. În cazul abuzului de aceste drepturi sau al nerespectării obligațiilor procedurale, se aplică sancțiunile prevăzute de legislația procedurală civilă.

Pornind de la caracterul obligatoriu al actelor judecătorești de dispoziție, justițiabilul trebuie să-și ajusteze conduita la indicațiile reflectate în actul de dispoziție judecătorec emis, dacă prin acesta destinatarului i-a fost fixat un termen-limită (termen de primare) pentru prezentarea dovezii de achitare a taxei de stat pentru cererea de chemare în judecată sau cererea de apel motivat, astfel încât acesta urmează să se conformeze cerințelor în discuție până la data și ora stabilită, să prezinte actele enunțate și să se asigure că ele vor ajunge la destinatar (la instanța de judecată) cel târziu la momentul stabilit în prealabil de către instanță. O altă abordare decât aceasta va echivala cu o încălcare a termenului de procedură, fixat de instanță.

Astfel, neîndeplinirea indicațiilor din încheierea de a nu da curs, în termenul stabilit, are ca efect pierderea unui drept procedural ce nu a fost exercitat în termenul legal imperativ, fără a aduce atingere dreptului subiectiv civil.

Colegiul învederează că conform jurisprudenței CtEDO (Ghinea contra Moldovei, cererea nr. 15778/05, hotărârea definitivă din 26 septembrie 2012), principiul egalității armelor este unul din elementele noțiunii mult mai largi a procesului echitabil, care prevede că fiecare parte trebuie să beneficieze de o posibilitate rezonabilă de a prezenta cauza sa în condiții care să nu-i plaseze într-o situație net dezavantajoasă în raport cu partea adversă. Curtea notează că aplicarea regulilor privind termenele de procedură este susceptibilă de a încălca principiul egalității armelor, în măsura în care fiecare dintre părți nu se vor bucura de aceleași mijloace pentru a prezenta argumentele sale (Varnima Corporation International S.A. vs Grecia, nr. 48906/06, §27, 28 mai 2009; Ben Naceur vs Franța, nr. 63879/00, §32, 03 octombrie 2006; Wynen contra Belgiei, nr. 32576/96, §32, CtEDO 2002-VIII).

În circumstanțele expuse se impune concluzia, că însuși apelanta nu a respectat drepturile sale procedurale și s-a eschivat de la îndeplinirea actelor de procedură în

măsura stabilită de normele de drept procedural, ca ulterior să invoce încălcarea drepturilor sale. Or, părțile urmează să-și valorifice drepturile garantate de lege în termenul stabilit, aspect specific și speței deoarece, în conformitate cu art. 27 alin. (1) Cod de procedură civilă, disponibilitatea în drepturi se afirmă în posibilitatea participanților la proces, în primul rând a părților, de a dispune liber de dreptul subiectiv material sau de interesul legitim supus judecătii, precum și de a dispune de drepturile procedurale, de a alege modalitatea și mijloacele procedurale de apărare.

Ca consecință, nelichidarea neajunsurilor expuse în încheierea de a nu da curs de către apelant, în circumstanțele descrise și în termenul stabilit de instanță, a impus adoptarea soluției de restituire a cererii de apel, în cazul în care conform dispozițiilor art. 14 și 16 din Codul de procedură civilă, în lumina interpretărilor date de CtEDO principiului preeminenței dreptului, actele de dispoziție judecătorească, în speță, încheierea instanței potrivit căreia s-a instituit termen de prezentare a unor înscrisuri necesare pentru a fi dat curs apelului și a asigura o bună și normală derulare a procedurii, este obligatorie atât pentru participanții la proces, cât și pentru instanța de judecată, care a emis actul în cauză, obligație ce se regăsește și în principiile fundamentale a procedurii civile.

Deci, instanța de apel nu a dispus de o altă soluție legală, decât de a restitui cererea de apel, din motivul neînlăturării neajunsurilor indicate în încheierea, prin care nu s-a dat curs cererii de apel în termenul stabilit. Or, exonerarea arbitrării a apelantului de sancțiunile procedurale stabilite de prevederile legale precitate, în sensul prevederilor art. 10 Cod de procedură civilă, afectează exigențele unui proces echitabil în sensul art. 6 CEDO, conform cărora instanța de judecată are obligația de a asigura aparențele de imparțialitate și de a nu admite acte de intervenție arbitrară în favoarea sau defavoarea uneia din părți, având obligația concretizată și de jurisprudența Curții Constituționale, potrivit căreia una din caracteristicile constituționale ale statului de drept o constituie obligațiunea statului, autorităților lui publice, instituțiilor, persoanelor oficiale de a activa în limitele atribuțiilor lor, stabilite de Constituție și legi, or, instanțele de judecată nefiind o excepție în acest sens.

În acest sens, Colegiul consideră necesar de a reitera că conform art. 2 alin. (1) Cod de procedură civilă, procedura de judecare a cauzelor civile în instanțele judecătorești de drept comun și în cele specializate este stabilită de [...] Constituția Republicii Moldova, de prezentul Cod și de alte legi organice.

Normele de drept procedural civil din alte legi trebuie să corespundă dispozițiilor fundamentale ale Constituției Republicii Moldova și prezentului Cod. Totodată, potrivit Hotărârii Curții Constituționale nr. 3 din 20.01.2015, §41 importanța principiului legalității presupune ca legea să fie respectată, această exigență există nu doar pentru indivizi, dar în egală măsură și pentru autoritățile publice și private, în măsura în care legalitatea vizează actele agenților publici, exigența este ca aceștia să acționeze în limitele atribuțiilor care le-au fost conferite de lege, motiv din care, părțile în proces nu sunt scutite de obligațiile procesuale pozitive întru exercitarea corespunzătoare a obligațiilor legale. Or, în speță, apelantul nu a depus suficientă diligență, în vederea exercitării obligațiilor procedurale avute.

Astfel, Colegiul consideră că instanța de apel întemeiat a emis încheierea din 13 iulie 2022, în cazul în care apelanta nu și-a exercitat în volum deplin drepturile procedurale, iar ca consecință a curmat în mod legal orice abuz din partea acestuia.

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că încheierea instanței de apel este întemeiată și legală, iar argumentele invocate de recurentă sunt neîntemeiate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a respinge recursul și de a menține încheierea instanței de apel.

În conformitate cu art. 427 lit. a), art. 428 Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se respinge recursul declarat de Ghenadie Bușev și Irina Bușeva.

Se menține încheierea din 13 iulie 2022 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Ghenadie Bușev și Irina Bușeva împotriva Băncii Comerciale „Moldindconbank” Societate pe Acțiuni și notarul Valeria Raciula cu privire la recunoașterea nulității contractelor de ipotecă, anularea înscrisurilor în Registrul bunurilor imobile despre interdicțiile aplicate și recunoașterea lipsei datoriei.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

judecătorii

Victor Burduh

Galina Stratulat